

השתלבות ילדים ובני נוער עם מוגבלות בקייטנות

אל תגבילו אותנו!

נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות
כאן בשבילך!

לפרטים נוספים:

אתר: negishut.justice.gov.il

דוא"ל: pniotnez@justice.gov.il

טלפון: 02-5088001, פקס: 02-6467596

תוכן העניינים

5	דבר שרת המשפטים
6	דבר מנכ"לית משרד המשפטים
7	דבר נציב שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות
8	על החוברת והשימוש בה
9	חשיבות ההשתלבות והנגישות בקייטנות
10	מהן התאמות נגישות?
11	איסור הפליה
12	כיצד להנגיש קייטנה?
13	היועצות עם מורשה נגישות
13	מינוי רכז נגישות
14	בחירת מקום נגיש
15	תכנון הפעילויות בקייטנה
16	הנגשה של דרכי ההרשמה
16	פרסום התאמות הנגישות ואפשרות בקשה של התאמות אישיות
17	התאמות בהתנהלות ובנהלי הקייטנה
18	הדרכת צוות הקייטנה
18	אספקה של התאמות נגישות
19	הנגשת מידע

נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות
COMMISSION FOR EQUAL RIGHTS OF PERSONS WITH DISABILITIES
مفوضية مساواة حقوق الأشخاص ذوي الإعاقة

משרד המשפטים
MINISTRY OF JUSTICE | وزارة العدل

**הופק על-ידי נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות
משרד המשפטים.**

אתר: negishut.justice.gov.il

דוא"ל: pniotnez@justice.gov.il

טלפון: 02-5088001, פקס: 02-6467596

כתיבה ועריכה:

**ד"ר לירון נתן, אד' איריס גוראל, חן שטרן,
יהודה מירון, סיגל גרסטל**

עיצוב גרפי:

מירון ששון

ינואר 2019

דבר שרת המשפטים

תפיסת השילוב והנגישות בכל תחומי החיים, פועל כל העת כדי לאפשר לאנשים עם מוגבלות כמו גם לילדים להשתלב בכל תחומי החיים ולקבל את ההנגשה הנדרשת. חוברת זו נועדה להסביר כיצד, במאמץ קטן יחסית, ניתן לאפשר לילדים להשתלב בקייטנות. אני בטוחה שחוברת זו תגביר את המודעות לנושא הנגשת הקייטנות, תיתן כלים למפעילי הקייטנות ואף תעודד את ציבור ההורים לרשום את ילדיהם לקייטנות, ובכך נאפשר השתתפות שוויונית בתחום חיים נוסף.

בברכה,
איילת שקד
שרת המשפטים

הדאגה לפעילות הקיץ של הילדים היא מנת חלקם של כל ההורים, לא כל שכן כאשר הם הורים לילדים עם מוגבלות. אולם דווקא עבור ילדיהם האפשרויות מצומצמות והנגישות מעטה. הואיל ומדובר בפעילות קיצרת טווח, ייתכן שהורים רבים ששבעו ממאבקים בנושאי הנגשה יוותרו על מאבק זה ויחפשו פתרונות אחרים לילדיהם. הילדים, גם הם יאלצו לוותר על הבילוי המשותף עם חבריהם במהלך הקיץ.

משרד המשפטים האמון על יישום חוק השוויון פועל ליישום והטמעת

דוגמאות להתאמות נגישות לפי סוג המוגבלות 20

ילדים עם מוגבלות בשמיעה 21

ילדים עם מוגבלות בראיה 21

ילדים עם מוגבלות בניידות 22

ילדים עם מוגבלות בידיים 22

ילדים עם מוגבלות שכלית וקוגניטיבית 23

ילדים עם קשיי קשב וריכוז 23

ילדים עם מוגבלות נפשית 24

ילדים על הספקטרום האוטיסטי 24

דברים נוספים שכדאי לדעת על מוגבלות 25

דוגמאות להתאמות נגישות בפעילויות נפוצות בקייטנות 26

הסעות 27

פארק שעשועים 27

בריכה 28

טיול 28

הצגה 28

סרט 29

התכנסויות 29

ולסיום: נגישות היא רגישות 30

דבר מנכ"לית משרד המשפטים

קייטנות הקיץ הן הזדמנות נהדרת בעבור ילדים ובני נוער לצאת מהשגרה ולקחת חלק בפעילויות מהנות במסגרות השונות, בבריכה ובמרחב הפתוח. הקייטנות הן מסגרת משמעותית המאפשרת חשיפה לאתגרים ותחומי עניין חדשים, מסגרת שיכולה להביא לידי ביטוי יכולות, כישורים וחוויות שלא תמיד באים לידי ביטוי במסגרת הלימודים הפורמלית. מעבר לכל אלה, בקייטנות משתתפים ילדים מקבוצות שונות באוכלוסייה, וכך נוצרות הזדמנויות לחברויות חדשות ומגוונות.

נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות במשרד המשפטים, אשר פועלת כל העת לקידום שוויון זכויות של אנשים עם מוגבלות, הפיקה

חוברת זו על-מנת להקנות את הכלים שיאפשרו הנגשת קייטנות לילדים עם מוגבלות ועל-מנת שלא יהיה מצב שבו ילדים נאלצים לוותר על ההזדמנות להשתתף בקייטנה, בגלל שזו לא נגישה להם.

בחוברת זו תמצאו את המידע לו אתם זקוקים על-מנת להבטיח קייטנה נגישה.

אני מאמינה כי החינוך לשוויון מתחיל בגיל צעיר, והקייטנה היא הזדמנות להכיר זה את זה וליהנות ביחד. בזכות ההשתתפות בקייטנות יוכלו כל הילדים ליהנות מחוויה מכילה ומשתפת שבה לוקחים חלק, זה בצד זה, ילדים עם וללא מוגבלות.

מאחלת לכולם קריאה מועילה וחופשה נעימה.

בברכה,
אמי פלמור
המנהלת הכללית
משרד המשפטים

דבר נציב שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות

שלנו הופכים לנגישים. כבר כעת ניתן למצוא לא מעט פארקים וגנים, אתרי טבע, מוזיאונים ובריכות שחיה שהונגשו, והשלב הבא הוא לאפשר לילדים עם מוגבלות ליהנות ביחד עם ילדים ללא מוגבלות מקייטנות משותפות.

אין ספק כי מונח בפניכם אתגר - אני מזמין אתכם להיענות לו, לחשוב מחוץ לקופסה ולמצוא את הדרכים להפוך את הקייטנות שלכם לטובות ומכילות יותר. בזכות עבודה נכונה שלכם, ילדים עם מוגבלות יוכלו ליהנות יחד עם כל הילדים בני גילם מהפעילויות הנהדרות שאתם מפיקים.

אני מאחל לכולנו קייטנות מהנות והצלחה.

בברכה,
אברמי טורם,
נציב שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות,
משרד המשפטים

אין משמח מחיוך על פניהם של ילדים, שנהנים מפעילות יחד עם ילדים אחרים בני גילם, ואין מקום טוב יותר לראות חיוכים כאלה מאשר במסגרת פעילויות הקיץ.

חוברת זו מזמינה אתכם, מפעילי קייטנות, לאפשר לקבוצה נוספת של ילדים - ילדים עם מוגבלות ליהנות מהפעילויות אותן אתם מארגנים תוך מתן התאמות נגישות כך שיתאפשר להם להשתלב באופן שוויוני, מכובד ועצמאי עד כמה שניתן.

הנגשת הקייטנות היא נדבך נוסף במהפכה, שמתרחשת בשנים האחרונות, שבמסגרתה חלקים, הולכים וגדלים, של המרחב הציבורי

על החוברת והשימוש בה

שלום רב,

החוברת שלפניכם מהווה מדריך בסיסי להנגשת קייטנות לילדים ובני נוער עם מוגבלות. החוברת מציגה את עיקרי התהליך והתחומים בהם צריך לטפל על-מנת שהקייטנות תהיינה נגישות, בהתאם לחוק.

החוברת אינה מהווה תחליף לייעוץ משפטי, ואינה כוללת את כל הדרישות. לצורך הנגשת הקייטנה, ניתן להיעזר באנשי מקצוע בתחום, כגון מורשה נגישות מתו"ס (מבנים) תשתיות וסביבה) ומורשה נגישות השירות.

למידע נוסף יש לפנות לאתר נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות- משרד המשפטים.

חשיבות ההשתלבות והנגישות בקייטנות

הצורך להשתייך ולהיות חלק מהחברה הוא צורך של כל אדם. קייטנות הן הזדמנות להשתתפות והשתלבות של ילדים עם מוגבלות בפעילות משותפת עם ילדים ללא מוגבלות.

הפעילות המשותפת במסגרת הקייטנה: בקבוצות חברתיות, במשחק, בבילוי, ביצירה, בחשיפה לתרבות ובהתנסות באמנות ובספורט, יוצרת היכרות בין ילדים ללא מוגבלות לילדים עם מוגבלות, המביאה בתורה, להפחתת סטיגמות וללמידה, מתוך עשייה, על העוצמות והאתגרים אלה של אלה.

שילובם של ילדים ובני נוער עם מוגבלות בקייטנות מהווה הזדמנות גם עבור מפעילי הקייטנות, לפנות

לקהלי יעד חדשים, ולפתוח את שערי הקייטנות בפני מי שעד עתה אולי לא השתתפו בהן.

צעד ראשון בשילובם של ילדים עם מוגבלות הוא לראות בהם קודם כל ילדים שיכולים להיות שמחים, יצירתיים, סקרנים, שובבים ושונים זה מזה. מוגבלותם של הילדים יכולה לבוא לידי ביטוי באחד או יותר מהתחומים: ראייה, שמיעה, תנועה, מוגבלות קוגניטיבית או מוגבלות נפשית.

ביצוע התאמות נגישות, על-ידי מפעילי הקייטנות, יאפשר השתלבותם של הילדים בפעילות, כך שמוגבלותם לא תהווה חסם להשתתפותם המלאה והשוויונית.

איסור הפליה

מותר לקבוע שקייטנה מסוימת פתוחה לילדים מגיל או עד גיל מסוים; או שפעילות מסוימת היא אתגרית ומתאימה לילד מגובה מסוים כתנאי מדיד שחל על כולם.

■ אם פעילות מחייבת ליווי הורים, מותר לדרוש זאת לגבי כל הילדים. אסור לדרוש ולאכוף זאת רק לגבי ילד עם מוגבלות.

■ אסור למפעיל הקייטנה למנוע מילד עם מוגבלות השתתפות בקייטנה או בפעילות מסוימת עקב חשש לשלומם או לבטיחותו, הנובע ממוגבלותו. יש לבסס זאת על בדיקה מקצועית פרטנית **הנערכת באופן שוויוני ומכבד לכל הילדים.**

חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (תשנ"ח - 1998), אוסר להפלות אנשים עם מוגבלות במתן שירות לציבור, בשל מוגבלותם. דוגמאות לאיסור ההפליה:

■ אסור למפעיל קייטנה למנוע קבלה לקייטנה של ילד או נער עם מוגבלות, בשל מוגבלותם.

■ אסור לספק לילד עם מוגבלות את השירות בתנאים שאינם נדרשים מילד ללא מוגבלות. למשל: אסור לגבות עבורו תשלום גבוה יותר.

■ ניתן לקבוע תנאי השתתפות בקייטנה, אך ורק אם הם חלים על כל הילדים באופן שוויוני. לדוגמה,

מהן התאמות נגישות?

התאמות נגישות הן שינויים שיש לערוך במבנה ובאופן שבו ניתן השירות בקייטנה, כדי שילדים עם מוגבלות יוכלו לקחת חלק בקייטנה, בדומה לכל משתתף אחר, בצורה שוויונית, עצמאית, מכובדת ובטיחותית.

חשוב לדעת כי ספקי השירות לקייטנה, דוגמת בריכה או בית קולנוע צריכים להיות כבר היום נגישים על-פי החוק, והם אלה שצריכים לספק את התאמות הנגישות, בפעילות שנערכת אצלם. תפקיד מפעיל הקייטנה הוא לוודא כי הנגישות קיימת וכי מספקים את ההתאמות הנדרשות.

כיצד להנגיש קייטנה?

על מפעיל הקייטנה לתכנן כיצד משולבות התאמות הנגישות במרכיבים השונים של הקייטנה ובפעילויות השונות, ולספק את ההתאמות הנדרשות במהלך הקייטנה.

להלן השלבים העיקריים בהנגשת קייטנה:

- א. **היועצות עם מורשה נגישות לשם קבלת רישיון עסק, או לשם יעוץ לגבי רכיבי הנגישות.**
 - ב. **מינוי רכז נגישות.**
 - ג. **בחירת מקום נגיש מבחינה מבנית.**
 - ד. **תכנון הפעילויות בקייטנה.**
 - ה. **הנגשה של דרכי ההרשמה לקייטנה.**
 - ו. **פרסום התאמות הנגישות ואפשרות לבקשת התאמות נגישות אישיות.**
 - ז. **התאמות בהתנהלות ובנהלי הקייטנה.**
 - ח. **הדרכת צוות הקייטנה.**
 - ט. **אספקת התאמות נגישות בפעילויות הקייטנה.**
- השלבים מפורטים בסעיפים הבאים.

א. היועצות עם מורשה נגישות

והאם קיימת אפשרות לקבלת פטור, במקרים ספציפיים ובאופנים המנויים בחוק ובתקנות.

את רשימת המורשים המוסמכים ניתן למצוא באתר משרד הכלכלה או באתר נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות.

כדי לקבל רישיון עסק לקייטנה יש צורך באישור וליווי של אנשי מקצוע מתחום הנגישות - מורשה נגישות מתוו"ס (מבנים, תשתיות וסביבה) ו/או מורשה נגישות שירות. אנשי מקצוע אלה יוכלו לייעץ למפעיל הקייטנה על היקף חובותיו והדרך המיטבית לבצע אותם,

ב. מינוי רכז נגישות

ולטפל בבעיות נגישות שמתעוררות במהלך פעילות הקייטנה. את שמו ואת פרטי ההתקשרות של רכז הנגישות יש להציג באתר האינטרנט של מפעיל הקייטנה וכן בפרסומים השונים אודות הקייטנה.

יש לוודא כי יצירת הקשר עם רכז הנגישות אפשרית גם לאנשים עם מוגבלות שמיעה, מוגבלות ראייה או כל מוגבלות אחרת.

אם בגוף שמארגן את הקייטנה יש 25 עובדים קבועים ומעלה, עליו למנות רכז נגישות מבין עובדיו. רכז הנגישות אמור לעבור הכשרה מקצועית.

תפקיד רכז הנגישות הוא לייעץ למפעילי הקייטנה על חובותיהם בתחום הנגישות לאנשים עם מוגבלות, למסור מידע להורים על התאמות הנגישות שבוצעו בקייטנה

ג. בחירת מקום נגיש

כאשר מפעיל הקייטנה בוחר מקום לעריכת הקייטנה, עליו לוודא כי המקום עומד בדרישות התקנות.

מקום נגיש כולל: דרך נגישה ורציפה מסביבת הכניסה, ממקום הורדה והעלאה של נוסעים וממקום חניה, אם קיים, אל כל המקומות שבהם נמצאים הילדים במסגרת הקייטנה. דרך נגישה מאפשרת ניידות קלה,

עצמאית ובטוחה למשתתפים. במקום נגיש יהיה לפחות תא אחד של בית שימוש נגיש.

השילוט במקום נגיש יהיה פשוט וברור באותיות גדולות שצבען בולט על רקע השלט. השילוט יאפשר לזהות את מקום הפעילות ויכוון אליו.

ד. תכנון הפעילויות בקייטנה

ישנן חובות הנגשה שחלות על מפעילי הקייטנה, אחרות חלות על הספקים וישנן חובות שחלות על בעלי המקום. מורשה הנגישות יוכל לעזור לכוון מיהו הגורם עליו חלות חובות ההנגשה.

אם שירות של ספק אינו נגיש - יש לבחור ספק אחר. לדוגמה: אם יוצאים לפעילות בבריכה, יש לוודא כי הבריכה, על כל מתקניה והשירותים הניתנים בה, עומדת בדרישות הנגישות טרם ההתקשרות עמה.

שימו לב! אסור לספק לדרוש תשלום נוסף עבור כניסה של ילדים עם מוגבלות או עבור אספקה של התאמות נגישות עבורם.

לאחר בחירת נושאי הקייטנה ועיקרי הפעילויות שהקייטנה תכלול מדי יום, יש לבדוק ולוודא שכל הפעילויות מאפשרות לילדים עם מוגבלות המשתתפים בהן חוויה דומה לכלל הילדים, כחלק מהקבוצה.

בתהליך זה יש לזהות את החסמים שיכולים למנוע השתתפות של ילדים עם מוגבלות ולהסיר אותם. לדוגמה: ביציאה לפעילויות חיצוניות יש לוודא שההסעה נגישה.

עיקרון חשוב בתכנון הפעילות הוא עיקרון הרצף: לפי עקרון זה יש להבטיח כי קיים רצף פעולות נגיש משלב ההגעה, דרך ההשתתפות בפעילות ושימוש במתקנים במקום הפעילות ועד לעזיבה.

ה. הנגשה של דרכי ההרשמה

- כל הדרכים ליצירת קשר עם מפעיל הקייטנה צריכות להיות נגישות.
- לדוגמה אם למפעיל הקייטנה מערכת לניתוב שיחות טלפון נכנסות (IVR), עליו לבצע בה את התאמות הנגישות הבאות:
- הקלטת המידע, בשפה פשוטה ובקצב איטי, בלא מוסיקת רקע. השמעת המידע, עם תחילת מסירתו, בכל השפות שניתן בהן המידע לכלל הציבור.
- הפניה בתחילת השיחה לקבלת שירות על-ידי נציג.

ו. פרסום התאמות הנגישות ואפשרות בקשה של התאמות אישיות

- בפרסומים אודות הקייטנה, על מפעיל הקייטנה לתת מידע על התאמות הנגישות שתהיינה בקייטנה.
- בעת ההרשמה יש לאפשר לנרשם לפרט את ההתאמות הנדרשות לו. חלק מההתאמות הן אישיות ויש לספק אותן, אם נתבקשו, זמן סביר מראש.
- כדי שמפעיל הקייטנה יוכל להיערך מראש לאספקה של התאמות אלה, עליו לפרסם בעת פרסום הקייטנה למי ועד מתי יש
- לפנות כדי לבקש התאמות נגישות נוספות.
- ההורים מכירים באופן הטוב ביותר את ילדיהם וצרכיהם - לכן, מומלץ ביותר להיוועץ בהם לגבי ההתאמות האישיות להן זקוק ילדם, ולסמוך על ההכוונה שהם מספקים.
- חשוב לדעת! את התאמות הנגישות הנוספות יש לספק ללא דרישה של תעודה המעידה על מוגבלות המשתתף, וללא גבייה של תוספת תשלום.

ז. התאמות בהתנהלות ובנהלי הקייטנה

- לקייטנה יש נהלים ותהליכים להפעלתה. יש לוודא כי הנהלים והתהליכים מקדמים ותומכים בנגישות ולא חוסמים את ההשתתפות של אנשים עם מוגבלות.
- דוגמאות לנהלים שיש לבצע בהם התאמות, בעת הצורך:
- איסור כניסה של חיות לקייטנה – יש לאפשר למשתתף המסתייע בחיית שירות, להביא אותה לקייטנה. יש להבהיר לכל הנוכחים כי לחיה יש תפקיד כמלווה ואין ללטף או להאכיל אותה ללא רשותו של המשתתף.
- אם יש בעיה בהכנסת חיית שירות לקייטנה, יש להתייעץ עם מורשה נגישות שירות לגבי האפשרויות העומדות בפני
- מפעיל הקייטנה.
- מתן אפשרות לילד או נער הנזקק למלווה מטעמו במהלך הקייטנה, כגון סייעת, להיעזר בהם. יש לשתף איתם פעולה ככל הניתן.
- אם במסגרת הפעילויות בקייטנה נדרשים המשתתפים להביא אישורים כתנאי להשתתפותם, אין לדרוש אישורים אחרים או נוספים ממשתתפים עם מוגבלות.
- אם ילד זקוק להקצאת זמן רב יותר להתארגנות יש לאפשר זאת.
- יש לקבל מידע לגבי גיבוש כלל הנהלים ממורשה נגישות השרות.

ח. הדרכת צוות הקייטנה

יש להדריך את צוות הקייטנה על חשיבות השילוב של ילדים עם מוגבלות ועל חשיבות ההנגשה, ככלי מסייע לשילוב.

ההדרכה צריכה לכלול: מידע על סוגי המוגבלויות, כיצד לתת שירות למשתתפים עם מוגבלות, הסבר על מוגבלות נראית ושאינה נראית והנחיות כיצד לנהוג במצבים שונים (ראו דוגמאות בהמשך).

יש ליידע את הצוות על ההתאמות שהותקנו במרחב בו מתקיימת הקייטנה וכיצד מפעילים אותן. אם יש התאמות שנועדו לחלק מהמשתתפים בעקבות בקשתם, יש להציג זאת לצוות הקייטנה כדי שישפיקו את ההתאמות. כמו כן, יש ליידע את הצוות על נהלים שהותאמו.

תוכן הדרכות העובדים ייקבע בהתאם להנחיית מורשה נגישות השירות, למשל הצורך בהתנסות חווייתית.

ט. אספקה של התאמות נגישות

במהלך הקייטנה יש לספק את התאמות הנגישות האישיות שביקשו, משתתפים עם מוגבלות, זמן סביר מראש.

יש לדאוג לזמינות ותקינות ההתאמות לשימוש בכל שעות הפעילות. כמו כן יש לוודא כי כל התאמות הנגישות שהותקנו במתחם הקייטנה תקינות וכי צוות הקייטנה מפעיל אותן כראוי.

הנגשת מידע

מרכיב מרכזי בכל פעילות הינו תקשורת. דרכי התקשורת הרגילות, כדיבור וכתובה, עלולות שלא להיות נגישות עבור חלק מהילדים, למשל עבור ילדים עם מוגבלות שמיעה או ראייה. לכן, יש לספק דרכי תקשורת נוספות כדי לאפשר לילדים עם מוגבלות הבנה של המתרחש, וכן של כל מידע או הנחיה שנדרשים לפעילויות השונות.

ההתאמות במידע כוללות, בין היתר:

- כתיבה או הקלטה של מידע שניתן בעל-פה.
- מידע כתוב בדפוס נגיש.
- מידע כתוב בפישוט לשוני כולל סמלול.
- מידע בקובץ קול.
- מתן מידע בקובץ דיגיטלי המתאים לתוכנת הקראה או המרה לברייל.
- הקראה על-ידי איש צוות.
- מתן מידע מודפס בכתב ברייל.
- תקשורת באמצעות שפת סימנים.

דוגמאות להתאמות נגישות לפי סוג המוגבלות

קיים מגוון של מוגבלויות. להלן סקירה קצרה של מוגבלויות עיקריות, והתאמות הנגישות שיש לספק כדי לאפשר לילד עם מוגבלות ליטול חלק בקייטנה.

ילדים עם מוגבלות בשמיעה

ילדים עם מוגבלות בשמיעה מתקשים, בדרך כלל, לשמוע בסביבה רועשת, למשל, כאשר ילדים רבים מדברים בו-זמנית. ישנם ילדים הנעזרים בקריאת שפתיים. לכן, חשוב לדבר עם ילד עם מוגבלות שמיעה כשהפנים מופנות אליו והפה אינו מוסתר. יש לוודא כי הפנייה לילד נעשית בסביבה שקטה, ככל הניתן. ניתן ללוות פנייה אל הילד בנגיעה קלה, ובמידע כתוב, שהוא יכול לקרוא. כמו כן, יש לספק את אמצעי העזר לשמיעה להם זקוק הילד, כמו תמלול (הקלדת הנאמר והקרנה על-גבי מסך) או תרגום לשפת סימנים, אם הילד ביקש.

ילדים עם מוגבלות בראייה

ילדים עם מוגבלות בראייה, עשויים להתקשות להתמצא במרחב, לקרוא מידע כתוב, לראות מי פונה אליהם, לתפעל מכשירים אוטומטיים למתן שירות, כגון מכונה לממכר משקאות או מסכי מגע, וכן לגלוש באינטרנט או לקרוא קבצים במחשב.

כדי לאפשר התמצאות וניידות של ילדים עם מוגבלות ראייה בסביבה, יש ליצור מסלולים ברורים ונקיים ממכשולים בתוך מבנים ומחוץ להם; להשתמש בסימני הכוונה מישושיים, חזותיים וקוליים, ובגוונים עם ניגוד גבוה להגברת הנראות של פריטים במרחב; לסמן מכשולים שאי אפשר להזיז; ולהציליל או להגביר את התאורה, לפי צורכי הילד.

כדי לאפשר קבלת מידע יש להציג כיתוב וסמלים מוגדלים, מישושיים, להוסיף כתב ברייל ומידע קולי (לפי בקשה), לספק קבצים נגישים כך שקורא מסך שמביא הילד יוכל לקרוא אותם, ולהנגיש את אתר האינטרנט; בתקשורת עם הילד כדאי להפנות את תשומת ליבו כשמדברים אליו ולהציג את הדובר. כמו כן, יש לאפשר קבלת סיוע אנושי.

ילדים עם מוגבלות בניידות

חלק מהילדים עם מוגבלות בניידות משתמשים כל הזמן או חלק מהזמן באמצעי עזר שונים כדי להתנייד באופן עצמאי, כגון: קביים, מקל הליכה, מכשירי הליכה, תותבת (פרוטזה), הליכון או כיסא גלגלים, ויש שאינם משתמשים באמצעי עזר לניידות.

ילדים עם מוגבלות בניידות עשויים להתקשות ללכת מרחקים ארוכים ולעלות ולרדת במדרגות, להתמודד עם מהמורות, לעמוד במשך זמן רב, לקום ולהתיישב ולשאת משאות.

על-מנת להבטיח נגישות לילדים עם מוגבלות בניידות יש לשמור על שטח פנוי במידות מתאימות ועל גובה מתאים של חפצים, אמצעי הפעלה (כגון מכונות) ומידע (כגון שלטים). כמו כן, חשוב לדאוג שבית השימוש והדרכים אליו יהיו נגישים.

ילדים עם מוגבלות בידיים

ילדים עם מוגבלות מוטורית בידיים עשויים להתקשות לבצע פעולות הדורשות כוח בידיים, כגון פתיחת דלתות, הפעלת ברזים ונשיאה של שקיות, או פעולות הדורשות מוטוריקה עדינה כגון כתיבה, ציור, לחיצה על כפתורים, גזירה, שימוש במסכי מגע ואחיזה של חפצים קטנים או דקים (עט, נייר, כרטיס מגנטי, כוס). לילדים אלה כדאי לסייע בכל פעילות, הדורשת מוטוריקה עדינה, עמה הם מתקשים.

ילדים עם מוגבלות שכלית וקוגניטיבית

התאמות נגישות לילדים עם מוגבלות שכלית כוללות פישוט והאטה של התקשורת המדוברת, מתן אפשרות לליווי אנושי לצורך התמצאות וסיוע בשימוש ובהפעלה של מתקנים.

באשר למידע כתוב - חשוב שתהיה אפשרות הקראה ושימוש באמצעים קוליים (כגון שלט קולי וכריזה), כמו גם הנגשת המידע הכתוב באמצעות פישוט לשוני.

התאמות הנגישות לילדים עם מוגבלות קוגניטיבית כוללות הקראה של חומר כתוב, סיוע בכתיבה, מתן אפשרות להשתמש במחשב ובתוכנות העוזרות בכתיבה, בקריאה ובהתארגנות, מתן תזכורות, כתיבת הוראות לביצוע משימה, חלוקת משימה מורכבת לתתי משימות ויצירת סביבה עם מעט גירויים.

ילדים עם קשיי קשב וריכוז

התאמות נגישות לילדים עם קשיי קשב וריכוז כוללות יצירת סביבה אנושית תומכת, מלווה וסבלנית, יצירת מרחבים ללא גירויים מרובים, שימוש בטכנולוגיה מסייעת, הקראת הנחיות ומידע בקצב מותאם ויצאה להפסקות במהלך פעילות ממושכת.

דברים נוספים שכדאי לדעת על מוגבלות

רוב המוגבלויות לא נראות לעין (למשל מגבלה קוגניטיבית, מגבלה נפשית או מגבלת ראייה), אולם אפשר לזהות קושי תפקודי, כלומר מה קשה לילד לעשות – לקרוא, להבין, לראות, לשמוע, וכדומה. לקושי התפקודי אפשר לתת מענה. כדי לעשות זאת נכון, להלן כמה כללי עשה ואל תעשה:

- התרכזו בילד - לא במוגבלות.
- הציעו מענה לקושי התפקודי.
- שאלו את הילד האם הוא צריך עזרה וכיצד לסייע.
- אל תסייעו לילד אם לא קבלתם את הסכמתו.
- אל תאיצו בילד.
- אל תבצעו פעולות במקום הילד, ללא הסכמתו.
- דברו עם הילד ולא עם המלווה שלו מעל לראשו.
- אם הילד מגמגם או מדבר לאט - אל תשלימו מילים או משפטים, המתינו בסבלנות ותנו לילד שהות לסיים את דבריו.
- דברו בטבעיות ולא בטון מתיילד או מתנשא.
- עזרי נגישות וכלבי נחייה הם חיוניים - אפשרו את השימוש בהם בכל עת.
- אל תגעו באביזרים או בכלב הנחייה ללא רשות הילד.

ילדים על הספקטרום האוטיסטי

ילדים על הספקטרום האוטיסטי יכולים להתקשות בהבנת מצבים חברתיים, חלקם עשויים להיות "מוצפים" מגירויים חיצוניים ולפעמים הם זקוקים לוויסות של הגירויים הללו. אמצעי הנגשה והתאמות אפשריות הם תיווך באמצעות אדם המוכר לילד, מתן אפשרויות חלופיות ומגוונות לתקשורת, מגוון גוונים ועוצמת תאורה ומערכות הגברה המאפשרות וויסות עוצמת הקול לפי נוחות המשתמש, אפשרות למקום שקט לצורך הרגעות, ובקשת רשות מהילד לפני מגע (למשל לחיצת יד או טפיחה על הכתף).

ילדים עם מוגבלות נפשית

רוב הילדים אינם מאובחנים כילדים עם מוגבלות נפשית מגיל צעיר. עם זאת לילדים מסויימים עשויים להיות קשיים חברתיים ולכן הם עשויים להסתגר, לחשוש ממגע עם אנשים לא מוכרים, כולל מפניה אל המדריך, במיוחד במקומות הומים. התאמות נגישות לילדים עם מוגבלות נפשית כוללות סבלנות ורגישות, מלווה, מתן זמן ארוך יותר להתארגנות, ובחלק מהמקרים פטור מתור. כמו כן, יצירת סביבה רגועה ושקטה במידת הצורך יכולה לסייע בהשתלבות.

דוגמאות להתאמות נגישות בפעילויות נפוצות בקייטנות

בעת יציאה לפעילויות מחוץ למתחם הקייטנה, יש לוודא כי ספקי השירות השונים מספקים את התאמות הנגישות הנדרשות למשתתפי הקייטנה שיש להם מוגבלות. חשוב לדעת! האחריות להנגשה של המקום והשירותים הניתנים בו הם באחריות הבעלים או המפעיל של המקום.

אין לגבות תשלום גבוה יותר עבור כניסתם של ילדים עם מוגבלות.

אין למנוע פעילות או עלייה על מתקנים על סמך הידיעה כי יש לילד מוגבלות כלשהי.

להלן דוגמאות להתאמות נגישות בפעילויות נפוצות בקייטנות:

הסעות

אם במסגרת הקייטנה מסופקות למשתתפים הסעות אל הקייטנה וממנה, וכן הסעות לפעילויות כגון יציאה לסיור או לבריכה, על מפעיל הקייטנה לוודא מול חברת ההסעות כי היא מספקת אוטובוס נגיש.

באוטובוס נגיש, מערכת עזר לשמיעה עבור נוסעים עם מוגבלות שמיעה והתאמות המאפשרות לנוסע המתנייד באמצעות כיסא גלגלים לעלות, באמצעות מעלון או רמפה או באופן ישיר, לאוטובוס ולשבת בו רתומים בכיסא הגלגלים.

יש לדאוג שילד עם מוגבלות ייסע יחד עם שאר הילדים באותו אוטובוס ולא בנפרד.

יש להזמין מראש אוטובוס נגיש מחברת ההסעות.

שימו לב! אסור לחברת ההסעות לגבות תשלום גבוה יותר עבור אוטובוס נגיש.

פארק שעשועים

אחריות ההנגשה לפארק ולשירותים הניתנים בו היא של מפעילי הפארק. מפעיל הקייטנה צריך לוודא כי המקום נגיש, ומספר היבטים נוספים הקשורים לפעילות בפארק:

אצל ילדים עם מוגבלות נפשית, ילדים עם מוגבלות שכלית או ילדים על הרצף האוטיסטי, עומס הקהל עלול להוביל לחרדות ועל כן הם זכאים לפטור מעמידה בתור בכניסה לפארק או במתקני השעשועים. זכאות זו מוקנית עם הצגת תעודה מתאימה. על מפעיל הקייטנה לוודא כי צוות הפארק מאפשר לילדים אלה שירות ללא עמידה בתור.

על מפעיל הקייטנה לוודא גם כי מפעילי המתקנים אינם מונעים מילדים או מבני נוער עם מוגבלות לעלות למתקנים בשל מוגבלותם, שכן זו הפלייה.

בריכה

המגע עם המים, ההתרגשות הנלווית ומשחקים של ילדים זה עם זה ובקבוצות, מאפיינות את החוויה בבריכת שחיה.

יש להיערך לאפשר חוויות אלה גם לילד עם מוגבלות, כחלק מכלל קבוצת הילדים שהגיעה לבריכה.

על מורשה הנגישות לוודא שרכיבים שונים בסביבת הבריכה עומדים בדרישות התקנות, למשל: המלתחות בבריכה, הרחבה והירידה למי הבריכה. גם כאן האחריות להנגשה היא על מפעיל הבריכה אולם יש לוודא בטרם הגעה לבריכה כי אכן הונגשה.

שימו לב! על מפעיל הקייטנה לוודא כי המצילים או אנשי הצוות אינם מונעים מילדים עם מוגבלות להיכנס למים בשל מוגבלותם.

טיול

תכנון טיול במסגרת הקייטנה צריך לקחת בחשבון נגישות התחבורה לטיול, נגישות המסלול וחסמים הנובעים מתוואי השטח, נגישות לארוחה, נגישות לאטרקציות ועוד.

רשות הטבע והגנים וקק"ל הכשירו מסלולי טיול נגישים. מומלץ לברר מולם אילו מסלולים נגישים למטיילים עם מוגבלות, ולתכנן את הטיול בהתאם.

בנוסף למסלול הנגיש, ניתן לתת אפשרות גם למסלול לא נגיש, בתנאי שלמסלול הנגיש יוצאת קבוצה מגוונת של ילדים ולא רק ילדים עם מוגבלות.

הצגה

כחלק מההנגשה צריכים להיות מסופקים אמצעי עזר לשמיעה. בנוסף, אם להצגה מספר מופעים רב, בחלקם לפחות צריך להיות מוקן הטקסט על גבי מסך או שלט אלקטרוני. כאשר מתכננים את היציאה להצגה, יש לתכנן זאת למועד שבו מוקן הטקסט.

סרט

אולמות קולנוע צריכים להיות נגישים, באחריות בעלי האולם והמפעילים. מכיוון שכתוביות מהוות אמצעי הנגשה עבור צופים עם מגבלת שמיעה, יש לתכנן את מועד הצפייה בסרט של משתתפי הקייטנה, למועד שבו מוקן סרט עם כתוביות. ניתן לברר מראש עם הוריו של ילד עם מגבלת ראייה, כיצד עוד ניתן לסייע לו.

התכנסויות

אם במסגרת הקייטנה מתקיימת התכנסות של המשתתפים עם הצוות, כגון בפתיחת היום או בסיומו, יש לקחת בחשבון תוספת זמן שנדרשת להתארגנות של ילדים עם מוגבלות. התאמות נוספות שיכולות להידרש בהתכנסויות הן תמלול או שפת סימנים.

ולסיום: נגישות היא רגישות

צריך לזכור כי אין תחליף לרגישות לצרכים של ילד או נער עם מוגבלות, ולזיהוי וסיפוק הצורך הרגשי הנובע מההימצאות בסביבה חדשה ושונה, המייצרת התמודדויות מגוונות.

ילד עם מוגבלות הוא קודם כל ילד, ולכן כדאי לנצל כל הזדמנות להיות עבורו אוזן קשבת, עין רואה ולב פתוח; להכיל, לתת מלה טובה, לחבק ולאפשר לו להרגיש רצוי, משמעותי, שרואים אותו, שאכפת ממנו ושהוא חלק מהחברה.